polskie
stowarzyszenie
zero waste

STANOWISKO POLSKIEGO STOWARZYSZENIA ZERO WASTE
W KONSULTACJACH PUBLICZNYCH
DOT. RAPORTU WCZESNEGO OSTRZEGANIA DLA POLSKI

Jako Polskie Stowarzyszenie Zero Waste (dalej „Stowarzyszenie"), przedstawiamy nasze stanowisko w ramach konsultacji publicznych ogłoszonych przez Komisję Europejską (dalej „Komisja") w dniu 28 września 2026 r., które dotyczące prac związanych z oceną postępów państw członkowskich w osiąganiu celów w zakresie:

- recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych na rok 2030 r.,
- recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów opakowaniowych na 2030 r.,
- ograniczenia składowania odpadów na 2035 r.

W naszym Stanowisku przekazujemy uwagi dotyczące wyłącznie jednego państwa członkowskiego – Polski. Mając na uwadze ustalenia raportu wczesnego ostrzegania sporządzonego przez Komisję w roku 2023 r.[1], i środki podjęte po jego publikacji przez polskie władze, zakładamy niestety, że dokonane przez Polskę postępy w zakresie gospodarki odpadami są niewystarczające, by nasz kraj osiągnął cele wynikające z unijnych przepisów. W naszym Stanowisku skupimy się więc na wskazaniu środków, które naszym zdaniem należy wprowadzić, aby poprawić polski system gospodarki odpadami komunalnymi i opakowaniowymi.

Jednocześnie pragniemy zaznaczyć, że z uwagi na szeroki zakres konsultacji i dość krótki czas ich trwania, Stanowisko skupia się wyłącznie na kluczowych w naszej ocenie środkach, których podjęcie pozwoli Polsce na poprawę systemu gospodarki odpadami. Jednocześnie pragniemy wskazać, że pozostajemy do dyspozycji Komisji i Europejskiej Agencji Środowiska w razie szczegółowych pytań, wątpliwości i przyszłych konsultacji w tym zakresie.

[1] Sprawozdanie w ramach systemu wczesnego ostrzegania dotyczące Polski Towarzyszący dokumentowi: Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego, Rady, Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów wskazujące państwa członkowskie, w przypadku których istnieje ryzyko, że nie będą w stanie osiągnąć celu na 2025 r. dotyczącego przygotowania do ponownego użycia oraz recyklingu odpadów komunalnych, celu na 2025 r. dotyczącego recyklingu odpadów opakowaniowych oraz celu na 2035 r. dotyczącego ograniczenia składowania odpadów komunalnych, SWD/2023/196 final.

Polskie Stowarzyszenie Zero Waste
ul. Nowogrodzka 64/43
02-014 Warszawa
KRS: 0000674299 kontakt@zero-waste.pl
Numer rachunku: 21 1600 1462 1816 2030 0000 0001
www.zero-waste.pl

polskie
stowarzyszenie
zero waste

Pełne wdrożenie hierarchii postępowania z odpadami

W naszej ocenie Polska powinna podjąć szereg działań mających na celu pełne wdrożenie hierarchii postępowania z odpadami, zwłaszcza zaś w jej dwóch najwyższych szczeblach: zapobieganiu powstawania odpadów oraz ponownemu użyciu. W opublikowanym w 2023 r. raporcie wczesnego ostrzegania dla Polski, jedną z rekomendacji Komisji było „Podjęcie działań mających na celu zwiększenie ponownego użycia i zapobieganie wytwarzaniu odpadów komunalnych nienadających się do recyklingu.”. W obszarze tym nie podjęto jednak do tej wystarczających działań.

W tym zakresie rekomendujemy przede wszystkim m.in.:

1) przyjęcie przepisów o preferencyjnych stawkach podatku VAT na usługi związane z naprawą i przygotowaniem do ponownego użycia[2] oraz ulg dla przedsiębiorców zajmujących się świadczeniem takich usług;

Jako Stowarzyszenie wierzymy, że bodźce ekonomiczne korzystnie wpłyną nie tych na chęć prowadzenia takiej działalności przez przedsiębiorców, ale przede wszystkim sprawią, że korzystanie z takich usług przez konsumentów stanie się bardziej opłacalne. Ufamy, że implementacja unijnych przepisów, w szczególności dyrektywy dot. prawa do naprawy[3], również przyczyni się do rozpowszechnienia korzystania z tych usług. Polski prawodawca powinien jednak przyjąć dodatkowe instrumenty uzupełniające unijne wymagania w tym zakresie.

2) wprowadzenie przepisów zobowiązujących gminy do tego, by np. w punktach selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (tzw. PSZOK-ach) tworzyć i wspierać lokalne sieci napraw i punktów przygotowania do ponownego użycia;

Zgodnie z polskim prawem, to na gminach ciąży szereg obowiązków związanych z organizacją systemu zbiórki i zagospodarowania odpadów komunalnych. Obecne obowiązujące przepisy umożliwiają gminom tworzenie i utrzymywanie punktów napraw i ponownego użycia produktów i ich części[4]. W naszej ocenie, powinna to być nie możliwość, lecz obowiązek gmin. Dzięki temu mieszkańcy będą mogli w znacznie prostszy sposób skorzystać z tego rodzaju usług.

Gminy, które nie byłyby w stanie stworzyć takich punktów z uwagi na brak środków / personelu, mogłyby realizować obowiązek zastępczy: stworzyć rejestr profesjonalnych punktów napraw w okolicy gminy, tak by konsumenci mogli z łatwością znaleźć informacje o ich istnieniu.

3) Cele ponownego używania produktów

W wielu państwach europejskich wprowadzone zostały krajowe cele dotyczące ponownego wykorzystania produktów – przykłady takich regulacji wskazywaliśmy w naszym zeszłorocznym raporcie „Polska droga do GOZ”[5]. Uważamy, że cele takie powinny zostać wprowadzone również w Polsce.

---

[2] Jesteśmy świadomi, że prace w tym zakresie podjęte są również na poziomie unijnym (m.in. w ramach innych konsultacji publicznych), polski prawodawca może jednak już teraz wprowadzić pewne zmiany podatkowe, na wzór rozwiązań francuskich i belgijskich.

[3] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1799 z dnia 13 czerwca 2024 r. w sprawie wspólnych zasad promujących naprawę towarów oraz zmiany rozporządzenia (UE) 2017/2394 oraz dyrektyw (UE) 2019/771 i (UE) 2020/1828, Dz. Urz. UE L, 2024/1799, 10.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1799/oj

[4] Art. 3 ust. 2 pkt 6a ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

[5] Raport dostępny jest tutaj: https://zero-waste.pl/raportgoz/. O regulacjach prawnych wspierających ponowne użycie i naprawy pisaliśmy na str. 30-32.

Polskie Stowarzyszenie Zero Waste
ul. Nowogrodzka 64/43
02-014 Warszawa
KRS: 0000674299 kontakt@zero-waste.pl
Numer rachunku: 21 1600 1462 1816 2030 0000 0001
www.zero-waste.pl

4) Wprowadzenie szeregu rozwiązań dotyczących niemarnowania żywności;

Niestety, w Polsce wciąż bardzo dużo żywności, zwłaszcza pochodzącej z gospodarstw domowych, staje się odpadem. Co więcej, mimo że wprowadzona została selektywna zbiórka bioodpadów, nadal sporo odpadów żywności trafia do zmieszanych odpadów komunalnych. Duża część z nich trafia następnie na składowiska odpadów. Dlatego też w naszej ocenie, w ramach rekomendacji, które mogą zostać zawarte w raporcie wczesnego ostrzegania dla Polski, należy uwzględnić kwestie odpadów żywności, gdyż stanowią one istotny element strumienia odpadów komunalnych, jak i odpadów komunalnych trafiających na składowiska odpadów.

Mamy oczywiście świadomość, że część z działań jakie rekomendujemy w tym aspekcie wiąże się z implementacją dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2025/1892 z dnia 10 września 2025 r. zmieniająca dyrektywę 2008/98/WE w sprawie odpadów[6]. Uważamy jednak, że ich zalecenie w ramach rekomendacji w raporcie wczesnego ostrzegania, powinno zostać dokonane niezależnie od wdrożenia tej unijnej dyrektywy[7]. W tym aspekcie, rekomendujemy w szczególności:

a) Objęcie ustawowymi obowiązkami przekazywania nadwyżek żywności placówek handlowych o powierzchni poniżej 250 m^2 oraz rozszerzenie grupy beneficjentów m.in. o domy dziecka i domy pomocy społecznej;
b) Uproszczenie rozliczeń i dokumentacji podatku VAT od niesprzedanej żywności przekazywanej organizacjom;
c) Wprowadzenie transparentnego obowiązku raportowania skali marnowanej żywności przez producentów i dystrybutorów w Bazie Danych o Odpadach;
d) Wyznaczenie w gminach konkretnych celów redukcji marnowania żywności, powołanie pełnomocników w urzędach oraz rozwój lokalnych jadłodzielni i kompostowania społecznego
e) Stosowanie istotnych ulg w opłatach za gospodarowanie odpadami dla domów kompostujących bioodpady w przydomowych kompostownikach oraz wspieranie rolnictwa regeneracyjnego.

Poprawienie selektywnej zbiórki odpadów

Konieczne są również dalsze prace związane z poprawieniem jakości selektywnej zbiórki odpadów, wciąż bowiem, jak wskazywaliśmy wyżej, dużo bioodpadów czy opakowań poszczególnych frakcji trafia do strumienia zmieszanych odpadów komunalnych. Problem ten dotyczy w szczególności osiedli mieszkaniowych, gdzie mieszkańcy czują się bardziej anonimowi. W tym zakresie rekomendujemy:

1) Prowadzenie wzmożonych akcji edukacyjnych dla mieszkańców, dotyczących zwłaszcza odpadów problematycznych, odpadów tekstylnych i bioodpadów;
2) Wprowadzenie systemu opłat „Pay as you throw", który powiąże wysokość opłat płaconych przez mieszkańców z ich decyzjami konsumpcyjnymi i poprawnością segregacji odpadów.

Uważamy przy tym, że stosowanie tego systemu – przynajmniej w początkowej fazie – powinno zależeć od decyzji każdej gminy. Skuteczność tego systemu zależy bowiem ściśle od tego, w jaki sposób jest on wdrażany i w jaki sposób jego funkcjonowanie jest monitorowane, tak by zapobiec pojawianiu się zjawisk niepożądanych (np. porzucaniu odpadów w miejscach do tego nieprzeznaczonych w celu uniknięcia opłat).

[6] Dz. Urz. UE L, 2025/1892, 26.9.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2025/1892/oj
[7] Szerzej o tych działaniach pisaliśmy w naszym raporcie „Polska droga do GOZ", str. 38-41.

Wprowadzenie efektywnego systemu rozszerzonej odpowiedzialności producentów opakowań

W Polsce ROP w zakresie opakowań został wdrożony jedynie formalnie[8]. Od lat toczą się dyskusje dotyczące modernizacji tego systemu, w sposób który zapewniłby jego efektywne funkcjonowanie i to, że koszty jego funkcjonowania ponosiliby producenci (i konsumenci) opakowań, nie zaś wszyscy mieszkańcy gmin w opłatach za odbiór odpadów komunalnych. Nasze Stowarzyszenie bierze w tych pracach czynny udział[9].

Uważamy, że wprowadzenie efektywnego systemu ROP dla opakowań jest kluczowe dla funkcjonowania polskiego systemu gospodarki odpadami. Mamy też nadzieję, że regulacje w tym zakresie zostaną przez Polskę przyjęte w ciągu kilku najbliższych miesięcy, znacznie przed opracowaniem raportu wczesnego ostrzegania.

Pragniemy również zwrócić uwagę, że polskie dyskusje o ROP nie uwzględniają dostatecznie elementów związanych z ekomodulacją opłat wnoszonych przez producentów. Oczywiście, mamy świadomość, że pewne reguły dotyczące modulacji opłat wynikają z przepisów PPWR. Uważamy jednak, że polski prawodawca powinien skorzystać z możliwości wyznaczonych przez to rozporządzenie, idąc śladem innych państw członkowskich, w których kryteria ekomodulacji zostały wprowadzone w znacznie szerszym zakresie, niż wymagany przez PPWR.

Konieczność rozszerzenia systemu kaucyjnego o opakowania szklane (jedno- i wielorazowe)

System kaucyjny w Polsce rozpoczął swoją działalność 1 października 2025 r. Jego wprowadzenie stanowi realizację jednej z rekomendacji zawartych w raporcie wczesnego ostrzegania opublikowanym w 2023 r. Jako Stowarzyszenie również postulowaliśmy wprowadzenie takiego systemu, prowadzając jednocześnie działalność edukacyjną.

System dotyczy tych samych formatów opakowań, jakie od 2029 r. powinny zostać objęte tym systemem zgodnie z rozporządzeniem PPWR: butelki na napoje z tworzyw sztucznych oraz metalowe puszki[10].

W naszej ocenie system ten powinien obejmować również:

a) Opakowania szklane jednorazowego użytku (w tym m.in. tzw. małpki) – w celu zmniejszenia zaśmiecania środowiska takiego rodzaju odpadami;
b) Opakowania szklane wielorazowego użytku – w celu wzmocnienia systemów ponownego użycia takich opakowań.

Musimy przy tym odnotować, że zgodnie z polskimi przepisami obowiązującymi dziś, system kaucyjny obejmować ma opakowania szklane wielorazowego użytku od 1 stycznia 2029 r.[11]. Jednakże mając na

[8] Zob. w szczególności naszą ostatnią analizę dotyczącą efektywności polskiego systemu ROP: https://zero-waste.pl/czy-polska-ma-wdrozony-system-rozszerzonej-odpowiedzialnosci-producenta/
[9] Zob. m.in. nasze ostatnie stanowisko w zakresie projektu ustawy wprowadzający nowy system ROP dla opakowań: https://zero-waste.pl/stanowisko-polskiego-stowarzyszenia-zero-waste-w-sprawie-projektu-ustawy-o-rozszerzonej-odpowiedzialnosci-producenta-uc100/
[10] Art. 50 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2025/40 dnia 19 grudnia 2024 r. w sprawie opakowań i odpadów opakowaniowych, zmiany rozporządzenia (UE) 2019/1020 i dyrektywy (UE) 2019/904 oraz uchylenia dyrektywy 94/62/WE, Dz. Urz. UE L, 2025/40, 22.1.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2025/40/oj
[11] Art. 40h ust. 2a ustawy z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi.

względzie fakt, że w przeszłości kwestie związane z objęciem określonych formatów opakowań tym systemem były zmieniane krótko przed rozpoczęciem stosowania nowych przepisów, chcemy podkreślić konieczność utrzymania tego wymogu dla wielorazowych opakowań szklanych.

Kluczowe jest również rozszerzenie liczby punktów, w których opakowania takie można oddać – brak dostępności tej możliwości jest jednym z elementów, które użytkownicy systemu krytykują najczęściej.

Ograniczenie składowania odpadów

Bez wątpienia największym wyzwaniem dla Polski w obliczu konieczności spełniania celów wynikających z unijnych dyrektyw dotyczących odpadów jest spełnienie celu związanego z ograniczeniem ilości odpadów trafiających na składowiska odpadów. Najefektywniejszymi instrumentami w tym zakresie są działania, które zmierzają do promowania wyższych szczebli hierarchii postępowania z odpadami, w szczególności prewencji ich powstawania i ponownego użycia. Dlatego też wszystkie wskazane przez nas w tym Stanowisku środki przyczynią się do tego, by odpady były użytecznie zagospodarowanie.

Zwracamy przy tym uwagę, że w ostatnich latach, m.in. ze względu na chęć ograniczenia ilości odpadów trafiających na składowiska, w Polsce realizowany był szereg inwestycji związanych z budową spalarni odpadów. Inwestycje te były przy tym dofinansowywane ze środków publicznych, w tym pochodzących z Narodowego Funduszu Gospodarki Wodnej i Ochrony Środowiska. Jako Stowarzyszenie podkreślamy, że inwestycje tego rodzaju nie stanowią wdrażania GOZ, oraz nie przyczyniają się do zapewnienia wyższego poziomu ochrony środowiska. Aspekt ten należy w naszej ocenie raz jeszcze podnieść w rekomendacjach dla Polski, wskazując, że inwestycje w system gospodarki odpadami powinny koncentrować się na przedsięwzięciach realizujących wyższe stopnie hierarchii gospodarowania odpadami.

Postulujemy również, by polskie prawo przewidywało jeszcze wyższe stawki opłat za umieszczanie odpadów na składowiskach odpadów.

polskie
stowarzyszenie
zero waste

Informacje o Stowarzyszeniu

Polskie Stowarzyszenie Zero Waste jest organizacją pozarządową działającą na rzecz zapobiegania powstawaniu odpadów, ochrony środowiska oraz wdrażania zasad gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ). Stowarzyszenie prowadzi szerokie działania edukacyjne, doradcze dla gmin i przedsiębiorstw oraz aktywne rzecznictwo prawne i społeczne.

Do kluczowych inicjatyw Stowarzyszenia należą m.in. kampanie „Kaucja wraca!", „Z własnym kubkiem", „HelloWielo", „Moda w obiegu", rozwój sieci Kawiarenek Naprawczych czy stworzenie ogólnopolskiej „Mapy Zero Waste". Nasze Stowarzyszenie uczestniczy również w polskim procesie legislacyjnym, przedstawiając opinie i stanowiska. Przykładowo, w ramach projektu „Strażniczo o GOZ" postulujemy wprowadzenie zakazu sprzedaży i używania jednorazowych e-papierosów, wdrożenia ROPu na opakowania i tekstylia czy wstrzymanie budowy nowych inwestycji w postaci spalarni odpadów.

W wymiarze międzynarodowym Stowarzyszenie bierze czynny udział w strukturach europejskich i globalnych inicjatywach. Jesteśmy członkiem European Environmental Bureau (EEB) oraz Zero Waste Europe, a nasi eksperci aktywnie uczestniczą w pracach tych organizacj. Nadto, eksperci Stowarzyszenia współpracują ponadto z międzynarodowymi ciałami doradczymi, takimi jak International Council for Circular Economy oraz ACEN Foundation (African Circular Economy Network Foundation).

Zarząd Polskiego Stowarzyszenia Zero Waste

Polskie Stowarzyszenie Zero Waste
ul. Nowogrodzka 64/43
02-014 Warszawa
KRS: 0000674299 kontakt@zero-waste.pl
Numer rachunku: 21 1600 1462 1816 2030 0000 0001
www.zero-waste.pl